

De NAVO en transformatie

Waar staat Nederland?

R.S. van Dam – generaal-majoor van de Koninklijke Luchtmacht*
H.G.N. Bank MA – kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Inleiding

Dit artikel maakt een tussen-tijdse balans op van de Nederlandse Defensie-inspanningen afgezet tegen de plannen van de NAVO om krijgsmachten aan te passen aan de eisen van deze tijd.

Wij gaan eerst in op de tekortkomingen in de capaciteiten van de NAVO, de noodzaak van transformatie en de inspanningen die worden getoost om dat te realiseren. Wij geven daarna aan hoe de Nederlandse plannen hiertegen afsteken. Met andere woorden: loopt Nederland in de pas met de NAVO?

Waarom transformatie?

De terroristische aanslagen in de Verenigde Staten in september 2001 demonstreerden eens te meer dat de NAVO zich niet langer kan concentreren op een traditionele grootschalige dreiging alleen, maar haar aandacht meer moet richten op instabiele regio's waar ook ter wereld. Het mogelijk gebruik van massavernietigingswapens, zogeheten falende staten,

radicale ideologieën en sluimerende conflicten vormen vandaag de dag reële bedreigingen voor de vrede en veiligheid in de landen van de Alliantie.

Met de wijzigingen in de strategische verhoudingen als gevolg van het wegvallen van de bipolaire machtsverhouding tijdens de Koude Oorlog, vallen de enorme ontwikkelingen in de technologie samen. Verwervingsprocessen, opleidings- en training alsmede commandovoeringssystemen maken onvoldoende gebruik van 'emerging technology'.

Militaire verwerving neemt dusdanig veel tijd in beslag, dat op het moment dat systemen worden ingevoerd zij qua technologie veelal achterhaald blijken.¹ Bovendien zijn er vaak goedkopere commerciële producten voorhanden.

NAVO-Top in Praag (2002)

Tegen de achtergrond van deze ingrijpende ontwikkelingen werd tijdens de Top in Praag (in november 2002) met het 'Prague Capabilities Commitment' (PCC) besloten tot transformatie van de NAVO. Het PCC omvat niet al-

leen toetreding van zeven nieuwe NAVO-lidstaten, maar ook de herstructurering van de militaire commandostructuur en de besluitvormingsprocessen van de NAVO, alsmede de oprichting van de 'Nato Response Force', een snel inzetbare reactiemacht van 5.000 tot 20.000 militairen, welke tevens moet dienen als katalysator voor transformatie. Tijdens deze top hebben de NAVO-landen toegezegd op specifieke gebieden hun militaire capaciteiten te verbeteren (zie figuur 1).

Tekortkomingen van de NAVO

Overigens kwamen deze afspraken na '11 september 2001' niet zomaar uit de lucht vallen. Al in 1999 werd met het afronden van de luchtacties in Kosovo vastgesteld dat de strategische,

* De auteurs zijn beide werkzaam op het hoofdkwartier van het *Allied Command Transformation* te Norfolk in de V.S. Het *Allied Command Transformation* geeft leiding aan het militaire transformatieproces binnen de NAVO.

Generaal-majoor R.S. van Dam is er *Assistant Chief of Staff* voor C4I (*Command, Control, Communications Computers & Intelligence*), tel. 001 757 747 3241; e-mail: dam@act.nato.int.

Kolonel H.G.N. Bank MA is *Executive Assistant to the Chief of Staff*. Tel. 001 757 747 3226; e-mail: bank@act.nato.int.

1 Allied Command Transformation – Understanding NATO Military Transformation – January 2006.

Prague Capability Package

At NATO's Prague Summit, the Alliance's Heads of State and Government made firm political commitments to improve capabilities in more than 400 military areas covering the following eight fields:

- Chemical, biological, radiological and nuclear (CBRN) defence
- Intelligence, surveillance and target acquisition
- Air-to-ground surveillance
- Command, control and communications
- Combat effectiveness, including:
 - Precision-guided Munitions (PGM)
 - Suppression of Enemy Air Defences (SEAD)
- Strategic air and sea lift
- Air-to-air refueling
- Deployable Combat Support (CS) and Combat Service Support (CSS) units

Figuur 1: Prague Capability Package

operationele en tactische doelstellingen weliswaar waren bereikt, maar dat ook een fors aantal tekortkomingen in de capaciteiten van de NAVO-lidstaten was gebleken. Met uitzondering van de Verenigde Staten bleek er bij de overige landen een groot gebrek aan expeditionaire eenheden, strategische lucht- en zee-capaciteit, precisiebewapening, interoperabiliteit en effectieve informatie-uitwisseling.²

NAVO-Top in Washington (1999)

Dit resulteerde in het tijdens de NAVO-Top in Washington (in april 1999) overeengekomen 'Defence Capability Initiative'. Vastgesteld werd dat de nieuwe dreiging betekende dat toekomstige militaire operaties op kleinere schaal zouden zijn, langduriger en op lager niveau dan voorheen multinationalaal van aard zouden zijn.

Het initiatief beoogde verbetering van de militaire capaciteiten voor multi-

nationale operaties in het volledige dreigingsspectrum en dan met name gericht op interoperabiliteit. De waarschijnlijkheid van grootschalige conflicten werd klein geacht en een eventuele reactietijd voor het uitbreken daarvan lang.

Geconcludeerd werd dat vele landen nauwelijks capaciteiten hadden voor het snel ontplooiën van eenheden buiten het nationale grondgebied, een operatie logistiek lang te ondersteunen, hun troepen van voldoende bescherming te voorzien en voor een effectieve commandovoering.³

Het 'Defence Capability Initiative' beoogt daarom verbetering van capaciteiten in vijf deels elkaar overlappende gebieden: mobiliteit en ontplooiing, logistiek en voortzettingsvermogen, effectief aangrijpen van de tegenstander, het vermogen om te overleven en interoperabiliteit.⁴

Het 'Defence Capability Initiative' en het 'Prague Capabilities Commitment' onderstrepen de noodzaak

2 Michael W. Lamb sr. Lieutenant Colonel, USAF Air War College Maxwell Paper No. 27 – *Operation Allied Force, Golden Nuggets for Future Campaigns* – Montgomery, Alabama, August 2002.

3 NAVO Public Information Office – Press Release NAC-S(99)69 – 25 Apr. 1999.

4 NATO – *NATO handbook, updated* – Brussel, Oktober 2002.

Rechts: de NAVO-Top in Washington (1999) viert het vijftigjarig bestaan van de organisatie op dezelfde plek waar ze is opgericht

(Foto U.S. Department of Defense, R. D. Ward; collectie NIMH)

Links: de NAVO-Top in Praag (2002)

(Foto NATO; collectie NIMH)

Europese krijgsmachten ingrijpend te moderniseren. Beide initiatieven stellen echter ook vast dat de behoefte aan bepaalde capaciteiten is afgenomen, hetgeen betekent dat de NAVO-landen hun defensieprioriteiten moeten heroverwegen.⁵

Wijze van aanpak

De redenen voor militaire transformatie zijn dus de veranderingen die zich de afgelopen tien jaar hebben voorgedaan in de strategische omgeving, de dreiging en de mogelijkheden die technologische ontwikkelingen bieden. Deze transformatie is ook een antwoord op de toenemende vraag aan de NAVO om bij te dragen aan een grote variëteit operaties.⁶

Wie voorzag dat de NAVO in 2005 een rol zou spelen in Darfur, Sudan in Afrika, bij de gevolgen van de orkaan Katrina in de Verenigde Staten en bij het lenigen van de nood na de aardbeving in Pakistan? Transformatie is voor de NAVO geen optie maar een noodzaak, daarover lijkt geen twijfel te bestaan.

Om de volledige breedte van missies aan te kunnen heeft de NAVO voor een holistische benadering gekozen. Immers, afgezien van grootschalige conflicten is toenemende betrokkenheid te verwachten in andere rollen, zoals het voorkómen van conflicten, het managen van crises, vredesbewarende operaties, rampenbestrijding, humanitaire operaties en wederopbouwactiviteiten.

Om dit het hoofd te kunnen bieden, dient de NAVO te beschikken over een breed pakket aan verbeterde capaciteiten en een effectievere, alomvattende aanpak te ontwikkelen. In de

voorheen uitsluitend militaire aanpak moeten nu ook politieke, civiele en economische instrumenten een plaats krijgen.

Een tijdige reactie – op welke crisis dan ook – is cruciaal. Transformatie van capaciteiten alléén is van weinig waarde als de NAVO niet in staat blijkt politieke besluiten tijdig te nemen en deze zo nodig snel kan omzetten in militaire actie. Daarom is het essentieel dat de NAVO slimmere en snellere procedures ontwikkelt voor het nemen van beslissingen en over een proces beschikt voor gegarandeerde ‘force generation’ gekoppeld aan een operationeel budget.

Dit vereist ook multinationale verbanden die gewend zijn met elkaar te werken en interoperabel zijn, eenheden die gereed zijn voor ontplooiing

op korte termijn en het kunnen beschikken over strategische transport. Verder is het nodig om troepen ook ver van huis te voorzien van de benodigde logistiek en moeten er voldoende eenheden ‘op de reservebank zitten’ om operaties langdurig te kunnen voortzetten.

Ingrediënten van transformatie

Transformatie⁷ betekent niet ‘dingen beter doen’ maar ‘betere dingen doen’ en bestaat daarom uit veel meer dan een geleidelijke aanpassing van wapensystemen alleen. Snelle invoering van nieuwe technologieën, het herschrijven van de doctrine en een fundamentele heroriëntatie en reorganisatie van de strijdkrachten maken er deel van uit. Dit moet resulteren in

5 Adviesraad Internationale Vraagstukken – *Militaire samenwerking in Europa; mogelijkheden en beperkingen* – Den Haag, 15 mei 2003.

6 Allied Command Transformation – *Understanding NATO Military Transformation* – January 2006.

7 Allied Command Transformation – *Understanding NATO Military Transformation* – January 2006.

Het opnemen van de schade die de orkaan 'Katrina' heeft aangericht

(Foto U.S. Navy, L.W. Kachelhofer; collectie NIMH)

nair vermogen. Met name het vermogen voor strategische verplaatsingen vormt momenteel een achilleshiel. Het feit dat NAVO-eenheden in staat moeten zijn op de meest afgelegen plekken op te treden onder vaak moeilijke (onveilige) omstandigheden – tegenwoordig eerder regel dan uitzondering – stelt hoge eisen aan de gevechts- en de logistieke ondersteuning van een dergelijke inzet.

Daar komt bij de noodzaak van goede commandovoering en communicatie, geschikt voor gebruik binnen het operatiegebied, maar ook over grote afstanden. Precisie, snelheid en beweeglijkheid zijn de kenmerken waarover expeditionaire NAVO-eenheden zullen moeten beschikken. Meer dan ooit zijn dat lichte eenheden voorzien van precieze effectieve vuurkracht, die worden ondersteund

nieuw gedefinieerde slagkracht en een andere manier van benadering voor de inzet daarvan.

Hiervoor is het nodig de verschillen en tekorten die tussen de verschillende lidstaten bestaan, te overbruggen door het gezamenlijk omarmen van nieuwe ideeën en ontwikkelingen. De grootste uitdaging hierbij zal zijn de bestaande cultuur te veranderen in één die openstaat voor innovatie en experimenten, waarbij het nemen van risico's niet wordt geschuwd.

Het profiel

Effectief militair optreden vandaag de dag noodzaakt een robuust expeditio-

Vluchtelingen in Darfur

(Foto ECHO; collectie NIMH)

door multinationale logistieke verbanden, die op hun beurt zijn geschoeid op een zo klein mogelijke leest.

Dat de eenheden 'joint' moeten zijn is inmiddels gemeengoed. Verbanden, normaal gesproken internationaal, moeten zowel in aanvallend als verdedigend opzicht voor hun taak berekend zijn en het vermogen bezitten snel te kunnen omschakelen tussen verschillende typen operaties.

Tot slot is het kunnen samenwerken met een reeks niet-militaire organisaties vanaf het begin tot na het einde van operaties een absolute voorwaarde.

Een raamwerk

Om de transformatie binnen de NAVO en de lidstaten systematisch aan te pakken, ontwikkelt Allied Command Transformation – één van de twee strategische commando's van de NAVO – momenteel een raamwerk voor het ontwikkelen van capaciteiten die moeten leiden tot samenhangende, samenwerkende en in één netwerk samengebrachte strijdkrachten.

Het overkoepelend concept dat daarbij wordt gehanteerd, is het concept 'Effect Based Approach to Operations' (EBAO).⁸ Dit concept wordt omschreven als het selectief toepassen van middelen, die het gewenste effect sorteren terwijl verspilling en bijkomende schade wordt vermeden. Die inzet richt zich op het reduceren van de effectiviteit van de tegenstander door het aanpakken van de zwaartepunten waaraan die zijn kracht ontleend.

Het concept is beslist niet nieuw maar concentreert zich nu op 'joint' in plaats van op 'stand-alone' oplossingen binnen land-, lucht- of maritieme strijdkrachten. Voorts richt het zich op synergie door het benutten van de combinatie van nieuwe en oude technologieën in nieuwe andere toepassingen. Zoals bijvoorbeeld het inzetten van een Apache-helikopter voor 'crowd en riot control'.

Het is geen puur militair concept. Op strategisch niveau is het een alomvattende benadering van de missie met afstemming van alle instrumenten – zowel politieke, civiele, militaire en economische – van de NAVO-lidstaten in samenwerking met internationale organisaties.

Drie hoofddoelen

Binnen het EBAO-concept onderscheidt de NAVO drie hoofddoelen voor het realiseren van de beoogde transformatie: superioriteit in besluitvorming, coherente effecten en 'joint' ontplooiing en voortzetting.

Superioriteit in besluitvorming richt zich niet alleen op het hebben van betere informatie dan de tegenstander, maar ook op het sneller nemen van besluiten, zodat de tegenstander hierop niet meer effectief kan reageren.

Coherente effecten beogen het zodanig integreren van de beschikbare instrumenten dat vergaarde informatie kan worden verspreid, effecten worden bereikt en de resultaten daarvan snel kunnen worden geanalyseerd en geïnterpreteerd voor het nemen van nieuwe acties. 'Joint' ontplooiing en voortzetting stelt de Alliantie in staat missies snel te initiëren, waar ook ter wereld, en effectief te ondersteunen tot en met het einde van de missie. Verbetering van de capaciteiten binnen elk van deze drie hoofddoelen zal uiteindelijk tot transformatie leiden. Om deze doelen te realiseren heeft Allied Command Transformation zeven zogenaamde 'Transformational Objective Area's' geformuleerd.⁹ In

⁸ Concepts for Allied Future Operations, BiSC-document d.d. 17 Februari 2006.
⁹ NATO BiSC-paper – Concepts for Alliance Future Operations (CAFJO) – Norfolk/ Mons, 20 February 2006.

Fig 2: 'Transformational Objective Area's'

figuur 2 zijn deze 'gebieden' en hun samenhang met de hoofddoelen weer-geven.

Het moge duidelijk zijn dat voor elk van de drie hoofddoelen maximaal voordeel moet worden gehaald uit de mogelijkheden die informatietechnologie biedt. In dat verband is de 'NATO Network Enabled Capability' (NNEC) een belangrijke sleutel tot succes. Deze capaciteit verbindt de strijdkrachten van de lidstaten onderling en voorziet geallieerde commandanten van actuele informatie en 'situational awareness' bij het uitvoeren van operaties.

Project of proces?

Samengevat komt het erop neer dat transformatie een voortdurend proces is, waarbij de NAVO steeds moet anticiperen op haar toekomstige strategische context en operationele omstandigheden, daarbij gebruikmakend van de lessen van operationele inzet. Effectieve concepten en procedures moeten worden ontwikkeld en gevalideerd tijdens demonstraties, experimenten, oefeningen en training.

Onderzoek naar toekomstige technologieën moet nieuwe capaciteiten identificeren. Innovatieve oplossingen moeten worden gezocht, gevonden en ingevoerd door middel van een samenhangend defensieplanningproces. Nieuwe capaciteiten moeten in zo kort mogelijke tijd ter beschikking komen van de operationele commandanten en manschappen. Uiteraard moet dit worden ondersteund met training en opleiding op basis van standaarden die de interoperabiliteit vergroten. Van de individuele lidstaten wordt verwacht dat zij in dit proces een actieve en kritische rol spelen.

Resultaten tot dusver

Hoewel transformatie enkele jaren geleden in veel landen nog een non-discussie was, lijkt vandaag de dag een eensgezinde opvatting te ontstaan

Een Chinook CH-47D helikopter van het Amerikaanse leger brengt een net met hulpgoederen naar de slachtoffers van de aardbeving in Pakistan, 2005

(Foto U.S. Department of Defense; collectie NIMH)

over de noodzaak ervan. Weliswaar nog vaak met verschillen in beginniveau en benadering, hebben veel landen hun taken geherdefinieerd in doelstellingen die verder reiken dan de verdediging van het eigen grondgebied alleen.

De meeste erkennen de noodzaak om ook ver van huis militair te kunnen optreden in uiteenlopende operaties. Dit streven naar multinationale, 'joint' inzet wereldwijd, onderstreept andermaal de noodzaak van effectieve capaciteiten en een goede interoperabiliteit.

Transformatie zal vooral gestalte moeten krijgen binnen de landen. Alleen individuele bereidheid tot herstructurering van en (her)investering in de juiste capaciteiten, zal uiteindelijk leiden tot een verbeterde gezamenlijke operationele slagkracht. Dat daarvoor nationaal keuzes moeten worden gemaakt is duidelijk. Geen land, zelfs niet de Verenigde Staten, is in staat het nog alleen te doen.¹⁰

Veel landen voeren momenteel herstructureringen door, meestal gericht op 'lichtere', snel inzetbare eenheden. Sommige landen richten zich daarbij op specifieke gebieden. Ook zien we steeds vaker ontwikkeling van concepten op het gebied van EBAO en bi- en multilaterale samenwerking ter vergroting van de interoperabiliteit. Aanzienlijke voortgang wordt geboekt in het gebruik van gezamenlijke doctrines en operationele concepten.

Al met al zijn dit ontwikkelingen waarmee de NAVO-landen op de goede weg zijn. Dat laat onverlet dat er nog steeds ernstige tekortkomingen bestaan en dat de meeste landen zich in hun eigen tempo en op grond van hun nationale plannen ontwikkelen. Met andere woorden, de ontwikkeling binnen de NAVO als geheel is nog steeds niet coherent en is te kleinschalig.

Nederlandse Defensie-inspanningen

In het vervolg van dit artikel gaan we aan de hand van de Prinsjesdagbrief

¹⁰ Uitspraak General Peter Pace – voorzitter van de Amerikaanse Joint Chiefs of Staff – tijdens de commandoaanvaarding van General Lance Smith als SACT op 9 november 2005.

van 16 september 2003, 'Verantwoord verkleinen, voortvarend vernieuwen' en diverse relevante Kamerstukken na in hoeverre de huidige Nederlandse defensieplannen in lijn zijn met de transformatiegedachten binnen de NAVO.

De auteurs zijn zich ervan bewust dat vele Nederlandse defensieplannen mede gericht zijn op versterking van de militaire capaciteit van de Europese Unie en op versterking van de nationale veiligheid in het kader van de derde taak, maar laten dat in dit artikel buiten beschouwing.

De Prinsjesdagbrief geeft aan dat hoewel de bezuinigingen op Defensie zijn ingegeven vanwege financiële redenen, de getroffen maatregelen en keuzes (inclusief diverse intensiveringen) zijn gebaseerd op een gedegen analyse van de internationale veiligheidssituatie en van de gewenste internationale rol daarin van ons land.

Nederland voert een actief vredes- en veiligheidsbeleid en wil een bijdrage leveren aan de oplossing van veiligheidsproblemen in en buiten Europa, ook op grotere afstand. Dit betekent ook de bereidheid vroegtijdig in te grijpen in crisissituaties elders in de wereld in internationaal verband. Het is daarbij van belang de verschillende beleidsinstrumenten – diplomatieke, economische, financiële, humanitaire en militaire – samenhangend toe te passen.

De analyse in de brief onderschrijft de zorgwekkende en reële dreiging die uitgaat van de voortgaande verspreiding van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen, zoals ballistische raketten met een toenemend bereik, maar ook de opkomst van het internationale terrorisme. Dit kan steeds minder los worden gezien van de veiligheid van Nederlandse en

Aan de oefening 'Allied Warrior', die werd geleid door het Nederlands/Duitse Legerkorps, deden zo'n twaalf nationaliteiten mee. In het 'Joint Operation Center' worden de laatste gegevens bijgewerkt

(Foto Mindef, DV, P. Wieszoreck; collectie NIMH)

andere Europese burgers in hun eigen leefomgeving. Nederlandse actieve betrokkenheid bij ontwikkelingen in landen buiten Europa en bij het wel en wee van de mensen daar bevordert ook de eigen veiligheid.

De Prinsjesdagbrief concludeert daarom dat de Nederlandse krijgsmacht zich zal moeten instellen op operaties in verafgelegen delen van de wereld in bi- en multinationale militaire verbanden. Daarnaast wordt echter ook gesteld dat niet langer rekening hoeft te worden gehouden met een groot-schalige aanval met conventionele middelen op het bondgenootschappelijk grondgebied.

Deze analyse sluit naadloos aan bij die van de NAVO alsmede bij het in ontwikkeling zijnde EBAO-concept. Uitgangspunt is dat de krijgsmacht onder veranderende omstandigheden doeltreffend moet kunnen blijven optreden. De belangrijkste van deze veranderingen bespreken we hierna.¹¹

Flexibiliteit

Hedendaagse operaties zullen onderling sterk verschillen en het gehele dreigingsspectrum bestrijken. Kortom, militair optreden vergt maatwerk. Het terrein, de coalitieverbanden, de

samenstelling van eigen eenheden, de tegenstanders, de beoogde effecten en de wijze van optreden zullen per operatie verschillen.

Het tempo van militair optreden is hoog en zal verder toenemen. Zelfs tijdens één operatie kunnen de omstandigheden snel veranderen en om een andere wijze van optreden vragen.

Effectiviteit van optreden

Meer dan ooit eisen politiek en maatschappij dat inzet van militaire eenheden in korte tijd positieve effecten sorteert. Tegelijkertijd hecht men steeds meer waarde aan het vermijden van onnodige slachtoffers en schade in het operatiegebied, waarbij het optreden tegen gewapende tegenstanders bovendien onder strikt toezicht geschiedt en aan strenge regels en onderworpen blijft.

Expeditionair

De krijgsmacht zal zich moeten richten op kwalitatief hoogwaardige eenheden die geschikt zijn voor expeditionair optreden met andere landen en het grotendeels logistiek zelfstandig kunnen uitvoeren van militaire operaties op relatief grote afstand van Nederland.

Dit heeft er mede toe geleid over te

¹¹ Prinsjesdagbrief van 16 september 2003, 'Verantwoord verkleinen, voortvarend vernieuwen', TK 2003-2004, 29200 X, nummer 5.

gaan op een nagenoeg volledig parate Nederlandse krijgsmacht, die overal ter wereld snel inzetbaar is.

Gezamenlijk opereren

Verschillende onderdelen van de strijdkrachten zullen steeds vaker gezamenlijk opereren, waarbij hun capaciteiten complementair worden ingezet om het optimale resultaat te bereiken. Bijdragen zullen worden vastgesteld op grond van de aard van een operatie en de te bereiken effecten.

Het belang van deze gezamenlijke benadering wordt onder meer onderstreept door de opzet en de samenstelling van de NRF van de NAVO.

Essentiële operationele capaciteiten

Effectiviteit wordt vooral bepaald door de keten van hoofdwapens, sensor-, communicatie- en informatiesystemen, inlichtingen en logistieke ondersteuning. In de NAVO worden de 'schakels' van deze keten aangeduid als essentiële operationele capaciteiten. Te weten: tijdige beschikbaarheid van eenheden, betrouwbare inlichtingen, snelle inzetbaarheid, effectieve inzet, hoogwaardige commandovoering, logistieke ondersteuning en zelfbescherming.

De NAVO bepleit verschuiving van investeringen in hoofdwapensystemen naar capaciteiten die effectieve inzet mogelijk maken.

'Network Centric Operations'

De toenemende beschikbaarheid van technologisch hoogwaardige wapen-, sensor-, informatie- en commandovoeringssystemen heeft belangrijke gevolgen voor de mogelijkheden van het militaire optreden. Tijdige, nauwkeurige en betrouwbare informatie voor een gemeenschappelijk operationeel beeld, snelle commandovoering, een hoog operationeel tempo, doeltreffende wapeninzet en snelle vaststelling van toegebrachte schade vormen belangrijke voorwaarden voor militair succes.

Opereren in een netwerk vereist interoperabiliteit van wapens en sensoren en van informatie- en communicatiesystemen.

Nieuwe wapens

Het belang van precisiewapens, waarmee doelen nauwkeurig en zonder onnodige slachtoffers en nevenschade kunnen worden getroffen, neemt steeds toe. Op termijn zullen zich meer nieuwe wapens aandienen, zoals gerichte energiewapens. Het arsenaal niet-dodelijke wapens, die erop zijn gericht mens en materiaal voor kortere dan wel langere tijd uit te schakelen, groeit gestaag.

Een belangrijke ontwikkeling is miniaturisatie van wapens, waarmee gewenste effecten worden bereikt met kleinere wapens en kleinere ladingen. Voortschrijdende technologie zal leiden tot een groot aantal onbemande toepassingen, die zich goed lenen voor taken als bijvoorbeeld verkenning en gebiedsbewaking. De behoefte eigen risico's te beperken versterkt deze ontwikkeling.

Woord en daad

Deel uitmaken van het A-team

Dat deze beleidsvoornemens uit de Prinsjesdagbrief geen loze kreten zijn, wordt aangetoond in diverse Ka-

merstukken. Hierin staat expliciet beschreven hoe de Nederlandse plannen internationaal zijn ingebed. Nederland maakt in kwalitatief opzicht deel uit van het A-team; Nederlandse eenheden zijn modern en expeditionair. 'Lid' blijven van het A-team is de uitdaging.

Afgezet tegen de geconstateerde tekorten en overschotten in de NAVO geven de Kamerstukken een goed beeld – zoals onderstaand aangegeven – hoe de Nederlandse plannen passen in het streven om de capaciteiten van de NAVO te vergroten, waarbij voorrang wordt verleend aan kwaliteit boven kwantiteit.

Verbetering van transport

Verbetering van het strategisch transport wordt bereikt door verwerving van een extra DC-10, een *Landing Platform Dock* en de vervanging van HMS *Zuiderkruis* door een defensiebreed inzetbaar logistiek ondersteuningschip.¹² Ter overbrugging hebben

¹² Kamerbrief 'Nieuw evenwicht op Koers' TK 29 200X nr. 4 d.d. 16 september 2005, p. 3-4.

Een DC-10 van de KLU tankt in de lucht F16-gevechtsstraaljagers bij

(Foto KLU; collectie NIMH)

onlangs vijftien landen, waaronder Nederland, een overeenkomst gesloten voor inhuur van 'outsized cargo' vliegtuigen, waarmee bijzonder grote ladingen kunnen worden vervoerd, zoals helikopters of Patriot-geleide wapensystemen.

In dit kader past ook het streven het multinationale *European Airlift Centre* en *Sea Lift Coordination Centre* op de vliegbasis Eindhoven te ontwikkelen in een geïntegreerd *Movement and Transportation Coordination Centre*. Met genoemde verwerving van een DC-10 wordt tevens bijgedragen aan vermindering van het tekort aan capaciteit voor 'air-to-air refuelling'. De twee reeds beschikbare KDC10-vliegtuigen zullen nu vaker voor deze taak kunnen worden ingezet. Daarnaast zal de mettertijd in te voeren JSF – met haar grotere bereik – de behoefte aan 'air-to-air refuelling' doen afnemen.¹³

Verbetering van mobiliteit

De vorming van twee fysieke distributiebataljons, uitgerust met moderne wissellaadsystemen, dragen bij aan het wegwerken van tekorten in de *Combat Support* en *Combat Service Support*.¹⁴ In dit kader zorgt nauwe samenwerking met Duitsland en

Groot-Brittannië voor verbetering van de geneeskundige zorg, waarbij het bovengenoemde ondersteuningsschip wordt voorzien van medische faciliteiten.

Verbetering van de mobiliteit en inzetbaarheid in het operatiegebied wordt gerealiseerd door de verwerving van zes Chinook-transporthelikopters,¹⁵ twee C-130 transportvliegtuigen¹⁶ en de invoering van (deels maritieme) NH-90's.¹⁷

Verbetering van verkenning

Nog dit jaar zal het *Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance*, ofwel ISTAR-bataljon – uitgerust met verkenings- en stoorvoertuigen – operationeel zijn.¹⁸ Dit bataljon moet verder uitgroeien tot een defensiebrede operationele capaciteit. Zowel de Apache-helikopters als F-16 gevechtsvliegtuigen worden uitgerust met luchtverkenningmiddelen.

Voorts zal de invoering van de JSF, waarvoor geld in de plannen is gereserveerd, een belangrijke impuls betekenen op het terrein van verkenning en elektronische stoormiddelen. Verder zal uitrusting en verbetering

van waarnemingsmiddelen voor de NH90's, onderzeeboten en fregatten bijdragen aan verbetering van het omgevingsbeeld op zee en nabij de kust. De mortieropsporingsradars worden vervangen en de capaciteit van de pantsersgenie wordt uitgebreid. Nederland heeft toegezegd zogenaamde *Bare Base Kits* te verwerven waarmee een luchthaven gebruiksklaar kan worden gemaakt.

Verbetering van C2-capaciteit

De tekorten voor *Command and Control* zijn groot. Cruciaal zal zijn het creëren van een uitgestrekt netwerk, het zogenaamde *Network Enabled Capabilities*. Nederland draagt hieraan bij door verbetering van de C2-capaciteiten bij alle onderdelen van de krijgsmacht, waaronder de projecten voor het *Battlefield Management System*, Titaan en Milsatcom.

De *Theatre Missile Defence* (TMD) capaciteit binnen de NAVO kent grote tekorten. Met de invoering van PAC3 raketten draagt Nederland als één van de weinige NAVO-landen bij aan deze capaciteit. Voorts wordt de mogelijkheid onderzocht de radars van de LCF-fregatten geschikt te maken als waarschuwingssensoren in een TMD-netwerk en is invoering van TMD-raketten op de fregatten in de toekomst niet uitgesloten.¹⁹

In het kader van lucht-grondwaarneming is een bijdrage voorzien aan het NAVO-programma AGS (*Allied Ground Surveillance*), alsmede de invoering van een eigen onbemande UAV-

De 'Joint Strike Fighter' (Collectie NIMH)

13 Kamerbrief TK 28 767X nr.16.

14 Kamerbrief 'Nieuw evenwicht op Koers' TK 29 200X nr. 4 d.d. 16 september 2005, p. 4.

15 Kamerbrief TK 30 300X nr. 55 d.d. 7 december 2005.

16 Kamerbrief 'Nieuw evenwicht op Koers' TK 29 200X nr. 4 d.d. 16 september 2005, p. 3.

17 Kamerbrief 'NAVO helikopterproject NH90' TK 25 928X nr. 18 d.d. 17 oktober 2005.

18 Kamerbrief 'Vaststelling begrotingstaat van het Ministerie van Defensie 2006' TK 30 300X nr.2.

19 Kamerbrief 'Materieelprojecten' TK 27 830X nr. 33 d.d. 13 mei 2005.

capaciteit voor lange-afstandwaarneming op middelbare hoogte en voor tactische onbemande systemen voor grondeenheden.

Verbetering van precisiebewapening

De tekorten op het gebied van precisiegeleide munitie worden vermindert door projecten als de invoering van kruisvluchtwapens voor twee LCF-fregatten,²⁰ verdere verbetering van de F-16 lucht-grondbewapening

Sleutelen aan een F-16 'Fighting Falcon' in het kader van NAVO-operatie 'Allied Force'

(Foto U.S. Air Force, J. Allen; collectie NIMH)

en de verwerving van 'stand-off' precisiebewapening en van geleide precisiemunitie voor pantserhouwitsers.²¹ Verder mag hier de Marinestudie 2005 niet onvermeld blijven waarin maatregelen worden beschreven die een verschuiving zullen betekenen in het maritieme optreden in de richting van ondersteuning van het landoptreden.²²

Conclusie

Wij hebben ons hier beperkt tot bestudering van de Nederlandse situatie.

²⁰ Kamerbrief 'Nieuw evenwicht op Koers' TK 29 200X nr. 4 d.d. 16 september 2005, p. 4.

²¹ Kamerbrief TK 30 300X nr. 51 d.d. 29 november 2005.

²² Kamerstuk 30300 X nr. 9 d.d. 14 oktober 2005.

²³ NATO Semestrial Statistical Memorandum (DPP2005-0433) d.d. 23 juni 2005.

In het Nederlands Militair Noodhulp Hospitaal in Pakistan worden slachtoffers van de aanbeving opgevangen en behandeld

(Foto AVDD, H. Westendorp; collectie NIMH)

Het is natuurlijk aantrekkelijk na te gaan waar Nederland staat ten opzichte van andere NAVO-landen. Zoals aangegeven zijn veel landen pas onlangs begonnen met de transformatie en is het in veel gevallen nog te vroeg om een oordeel te vellen.

Afgezien van het tweejaarlijkse planproces binnen de NAVO waarmee het troepenaanbod van de lidstaten aan de NAVO wordt vastgesteld, de zogenaamde *Defence Requirement Review*, bestaat ook binnen de NAVO nog geen mechanisme waarmee de vorderingen op het gebied van transformatie per lidstaat zichtbaar worden gemaakt.

Om toch een eerste balans op te kunnen maken organiseert het *Allied Command Transformation* in september van dit jaar een bijeenkomst voor de 'chiefs of transformation' van elke lidstaat.

Welbeschouwd concluderen wij dat de Nederlandse defensieplannen nauw aansluiten op de afspraken die zijn gemaakt in het *Defence Capability Initiative* en het *Prague Capabilities Commitment*. Hoewel de geconstateerde tekorten niet geheel zullen worden weggenomen levert Nederland een betekenisvolle bijdrage aan het wegwerken van de tekorten, die hoog op de NAVO-agenda staan.

Het enige kritiekpunt dat internationaal vaak wordt aangehaald, is het percentage van het bruto binnenlandsproduct dat Nederland besteedt aan defensie. Nederland besteedt op dit ogenblik ongeveer 1,7 procent aan defensie. Dit percentage is onder het Europese NAVO-gemiddelde van 1,9 procent. Nederland staat daarmee binnen de NAVO op de dertiende plaats van de vijfentwintig lidstaten (IJsland niet meegerekend).²³

Wij zijn het echter van harte eens met de stelling van minister Kamp, dat de defensie-inspanning van een land niet uitsluitend kan worden afgemeten aan het percentage dat het aan de krijgsmacht besteedt. Het gaat veel meer om de kwaliteit, de geschiktheid van de krijgsmacht om deel te kunnen nemen aan de verschillende soorten operaties en om de bereidheid deze bijdragen werkelijk in te zetten.

De Nederlandse krijgsmacht onderscheidt zich inderdaad door de goede kwaliteit van haar militaire bijdragen op elk geweldsniveau. Zowel de zee-, de land- als de luchtmachtkrachten beschikken over het modernste materieel en zijn gereed om in uiteenlopende operaties te worden ingezet. Bovendien zijn de Nederlandse eenheden geschikt om te opereren tezamen met andere NAVO- en partnerlanden.